

Asiakasmaksu

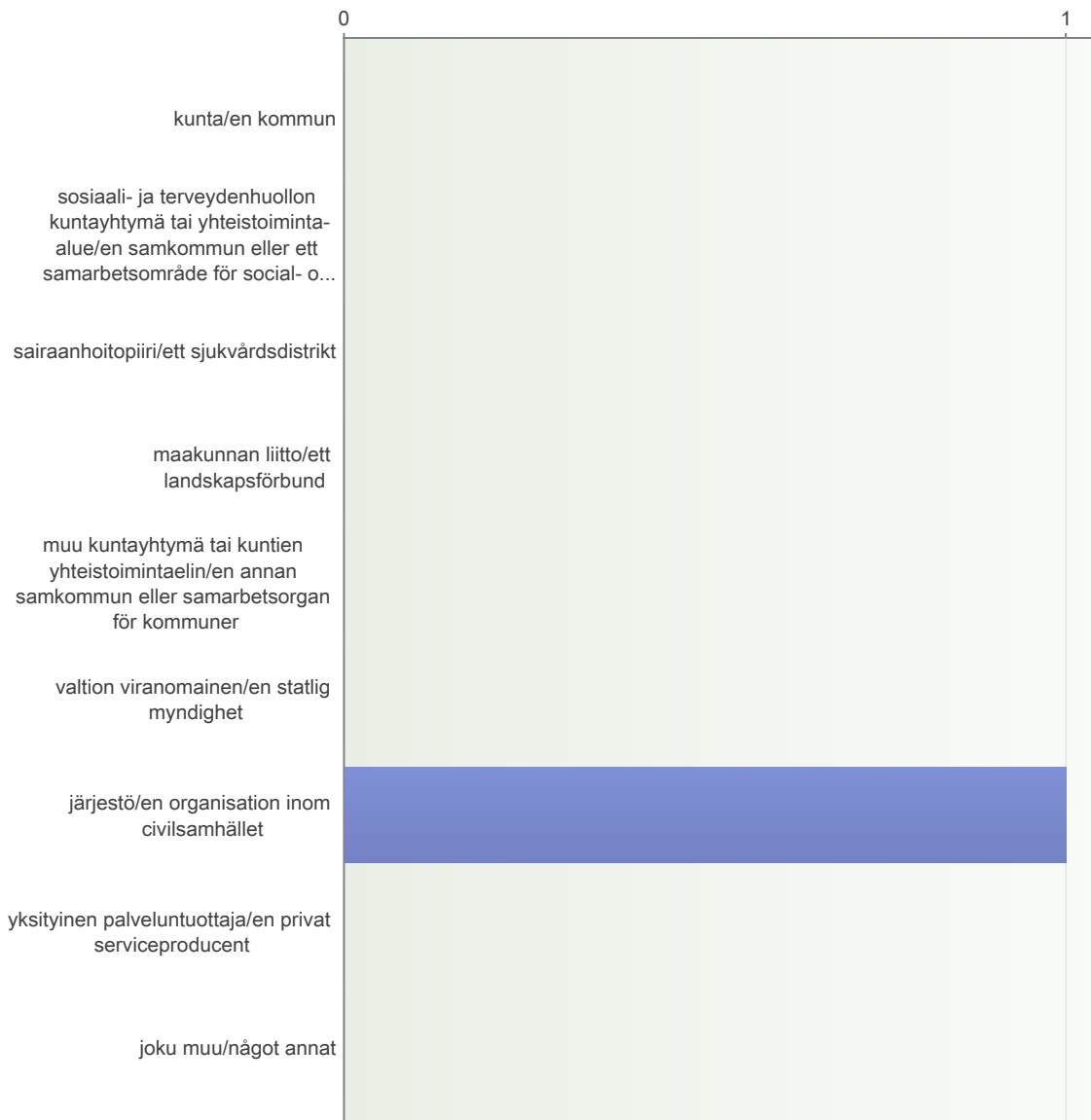
1. Vastaajan taustatiedot/bakgrundsuppgifter

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi/Officiellt namn på den aktör som svarar	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi/Namn på den person som antecknat svaret	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot/Namn på den person som antecknat svaret	Lausuntopyyntön käsittelypäivämäärä toimielimessä/Datum som begäran om remissyttrande behandlades i organet	Toimielimen nimi/Organets namn
Suomen Diabetesliitto ry	Irene Vuorisalo	irene.vuorisalo@diabetes.fi	13.9.2018	Johtoryhmä

2. Onko vastaaja/Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. Yleiset kysymykset hallituksen esitysluonnoksesta. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata, jos lausunnonantajalla ei ole asiasta lausuttavaa. Allmänna frågor om utkastet till regeringsproposition. Alla frågor behöver inte besvaras, om remissinstansen inte har något att säga om frågan.

Ei vastauksia.

4. 1 §. Lain tarkoitus/1 §. Lagens syfte

Vastaajien määrä: 1

- Toimeksiannon lähtökohta on kustannusneutraali lakiesitys. Lisäksi lain tarkoituksena on osaltaan varmistaa maakunnan järjestämien sosiaali- ja terveystalouden rahoitus. Kustannusten reunaehdot voivat rajata kansalaisten mahdollisuuksia riittäviin ja yhdenvertaisiin sosiaali- ja terveystalouteihin. Vaarana on, että viime kädessä maksuista voidaan päättää toiminnan rahoituksen näkökulmasta, ei asiakkaan maksukykyyn perusteella.

Jotta perusteluissa kuvattu lain yhteys perustuslain 19 §:n 3 momenttiin toteutuisi, erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että lain tarkoituksen mukaisesti maksut eivät estä asiakkaiden tarpeenmukaisten palvelujen käyttöä ja maakunnat noudattavat maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevia säännöksiä. Lainsäädäntöä tulee muuttaa, ellei lain tarkoitus toteudu.

Esitykseen on kirjattu, että avosairaanhoidon lääkärin ja sairaanhoitajan vastaanotosta perittäisiin maksu. Lain tarkoituksen vastaisesti nämä maksut voivat estää sote-keskuksen avosairaanhoidon palveluihin hakeutumisen. Sairaudet on hoidettava varhaisessa vaiheessa, jolloin ennaltaehkäistään sairauden pahenemisen ja pitkäaikaisairauksien syntyminen. Sairauksien pahentuessa asiakkaat voivat joutua turvautumaan kalliimpiin erikoissairaanhoidon palveluihin.

Asiakasmaksulainsäädännön täytäntöönpanoa ja sen vaikutuksia tulee seurata maakunnissa lain voimaantulon jälkeen, jotta varmistetaan asiakasmaksulain toteutuminen lain tarkoituksen mukaisesti.

5. 2 §. Soveltamisala/2 §. Tillämpningsområde

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasmaksujen kirjaaminen lain tasolle selkiyttää asiakasmaksulainsäädäntöä. Esityksen mukaan valinnanvapausjärjestelmän ulkopuolella tuotettavien sosiaali- ja terveystalouden maksut jäisivät ehdotettavan lain soveltamisalan ulkopuolelle, ja niistä perittävien maksujen suuruudesta päättäisi asianomainen yksityinen palveluntuottaja. Riskinä on, että näistä tilanteista voi aiheutua kotitalouksille odottamattomia kustannuksia. Asiakkaalle tulee olla yksiselitteisen selvää, mikä palvelu kuuluu palvelukokonaisuuteen ja mistä palveluista tuottaja voi periä erikseen maksun.

Maakunnan tulee varmistaa, että hinnoittelu on läpinäkyvää. Asiakkaan tulee tietää ennen palvelun saantia, kuinka paljon hän maksaa asiakasmaksuja ja kuinka paljon mahdolliset lisäpalvelut maksavat.

Lisäksi maakunnat tulee velvoittaa varmistamaan, että asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjataan tarpeenmukaiset palvelut ja että asiakkaalle ei jää maksettavaksi mahdollisten asiakasmaksujen lisäksi muita maksuja.

Asiakkaan näkökulmasta asiakasasetteleiden arvo ja henkilökohtaisen budjetin koko ja niillä saatavan palvelun laatu ja määrä sisältävät keskeisen riskin. Mikäli näiden välineiden ostovoima on riittämätön ja alenee pidemmällä aikavälillä reaalisesti, joutuu asiakas tosiasiallisesti maksamaan haluamansa palvelun ja setelin arvon tai henkilökohtaisen budjetin tason välisen erotuksen. Tämä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan

maksukyvyn mukaan.

Maakunta tulee velvoittaa seuraamaan seteleiden sekä henkilökohtaisen budjetin todellista ostovoimaa. Seteliä annettaessa on asiakkaalle ymmärrettävällä tavalla kerrottava, mitä se seteli todellisuudessa kattaa.

Lisäpalvelujen markkinointitapaan on tärkeä kiinnittää huomiota. Lisäpalveluiden tarjoaminen ilman niiden kustannusvastuun ymmärrettävää selventämistä on eettisesti kyseenalaista erityisesti haavoittuvimpien ihmisryhmien kohdalla.

2§:n mukaan maakuntavaltuusto voi siirtää toimivaltaansa maksujen hinnoittelussa ja määräämisessä alaisilleen viranomaisille. Epäselväksi jää mitä tällä tarkoitetaan ja mitä siitä seuraa maakunnan rahoituksen näkökulmasta. Perusteluosaa tulee selventää tältä osin.

1 luku. Yleiset säännökset/1 kap. Allmänna bestämmelser

6. 3 §. Määritelmät/3 §. Definitioner

Vastaajien määrä: 1

- Käytettävien käsitteiden kokoaminen ja yhdenmukaistaminen selkiyttävät myönteisellä tavalla lainsäädäntöä.
16. kohta Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelma on määritelty hyvin. Käyttöön tulisi ottaa hajallaan olevat eri suunnitelmat yhteen nivova yläkäsite asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelman taustana tulee olla yksilöllinen kokonaisvaltainen palvelutarpeen arviointi ja selvitys.

22. kohta Etäpalvelu

Etäpalvelujen määritelmää tulee täsmentää, koska niille ei ole säännöksiä voimassa olevassa lainsäädännössä. Joihinkin palveluihin tarvitaan täsmennystä siitä, miten palvelua voitaisiin tosiasiallisesti toteuttaa etäpalveluna. Tästä esimerkkinä on kiireellinen terveydenhuolto.

Etäpalvelun antamisen edellytyksissä tulee noudattaa Valviran ohjeita. Nämä linjaukset tulee huomioida myös asiakasmaksulainsäädännön perusteluissa. Valviran mukaan etäpalveluun on oltava asiakkaan suostumus ja potilaalle on varattava todellinen mahdollisuus henkilökohtaiseen käyntiin. Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön on arvioitava huolellisesti, soveltuuko annettava palvelu etäpalveluna toteutettavaksi ja arvioida yksilöllisesti, soveltuuko potilas hoidettavaksi etäyhteyden välityksellä.

7. 4 §. Palvelusta perittävä maksu/4 §. Avgift för tjänster

Vastaajien määrä: 1

- Esitys siitä, että lakiin kirjattaisiin vain ne palvelut, joista voidaan periä maksuja, on kannatettava.

8. 5 §. Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen/5 §. Avgift som sänks eller inte tas ut

Vastaajien määrä: 1

- Suhteellisen pienetkin tasamaksut, esimerkiksi terveyskeskuslääkärikäynneistä perittävät maksut, ovat aiheuttaneet mittavalle joukolle asiakkaita maksuvaikeuksia. Monet asiakkaat joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Siten maakunnan tiedonantovelvollisuus ja oikeus omasta aloitteestaan kohtuullistaa maksua tai jättää se perimättä lyhytaikainen laitoshoidon mukaan lukien, ovatkin lämpimästi kannatettavia parannuksia.

Diabetesliiton elo-syyskuussa 2018 tekemän asiakaskyselyn (n=145) mukaan noin neljäsosa vastanneista ei tiennyt katon olemassaolosta ja noin puolet vastanneista ei tiennyt, että maksua voitaisiin kohtuullistaa tai jättää se kokonaan perimättä. Puolet vastanneista oli taloudellisten vaikeuksien vuoksi viimeisen vuoden aikana tinkinyt välttämättömistä menoistaan asiakasmaksujen hinnan vuoksi tai jättänyt hinnan vuoksi menemättä terveydenhuoltoon.

Asiakasmaksut voivat nousta kohtuuttoman korkeiksi paljon palveluja ja lääkkeitä tarvitsevilla. Tämä saattaa

johtaa siihen, etteivät he ota palvelua vastaan tai tinkivät lääkkeiden käytöstä. Näin on tutkitusti tapahtunut diabeetikkojen kohdalla.

Maksua on alennettava tai se on jätettävä kokonaan perimättä tilanteissa, jos maksun periminen vaarantaisi asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon edellytyksiä taikka asiakkaan lakisääteisen elatusvelvollisuuden tai muun elatusvastuun toteuttamista silloin, kun maksu on määrätty. Tämän momentin toimeenpano jää epäselväksi ja sitä on välttämätöntä täsmentää. Täytyykö asiakkaan täyttää toimeentulotuen myöntämisen kriteerit, ennen kuin maksua voidaan alentaa tai asiakas vapauttaa siitä? Selvemmin tulee säätää, kuka asiakkaan taloudellisen tilanteen arvioi: Kela vai sosiaalityön ammattihenkilökö ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta valtakunnallisesti millä kriteereillä?

Lisäksi pykälässä tulee säätää siitä, että perintätoimia ei käynnistetä ennen kuin maksun kohtuullistamista tai siitä vapauttamista koskeva hakemus on ratkaistu. Asiointi kahdella luukulla (maakunta ja Kela) sekä käsittelyaikojen pitkittyminen päätöksissä voivat suistaa asiakkaat taloudellisiin ongelmiin, jos määrätty asiakasmaksut joudutaan maksamaan käsittelyn aikana. Käsittelyaika pitkittyy, jos asiakas hakee oikaisuvaatimusta tai tekee valituksen hallinto-oikeuteen. Näissä tilanteissa on varmistettava, ettei asiakkaalle kohdistu käsittelyaikana kohtuutonta taloudellista maksurasitusta asiakasmaksuista tai asiakas joudu maksujen vuoksi ulosottoon.

9. 6 §. Maksun periminen/6 §. Uttag av avgift

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien velvollisuus antaa tasasuuruista maksuista asiakkaalle kirjallinen lasku tarvittavine tietoineen sekä laskun yhteydessä oikaisuvaatimusohje selkiyttäisi merkittävästi nykytilannetta. Perusteluihin tulisi lisäksi kirjata, että mikäli lasku sisältää useampia eri palveluja tai toimenpiteitä, tulisi laskussa eritellä kukin palvelu ja toimenpide sekä niistä perittävä maksu. Tämä lisää asiakasmaksujen läpinäkyvyyttä ja selkiyttää niitä tilanteita, joissa asiakas on ostanut palveluntuottajilta lisäpalveluja lisämaksusta.

Esitämme että, että maakuntiin luotaisiin maakunnallisesti keskitetyt laskutus- ja perintätoimistot ja niiden toimintatapoja selkiytettäisiin. Maakuntien tulisi valvoa maksujen perintää.

Esityksen mukaan sakkomaksun käyttämättä ja peruuttamatta jääneestä palvelusta voisi periä palveluntuottaja. Esitämme että sakkomaksun perisi maakunta. Tämä selkiyttäisi ja yhdenmukaistaisi maakunnan sisällä maksujen laskutusta, perintää ja perinnän hyväksyttäviä syitä koskevia käytäntöjä.

10. 7 §. Päätös tulosidonnaisesta maksusta/7 §. Beslut om inkomstbunden avgift

Vastaajien määrä: 1

- Esitys, jonka mukaan maakuntien velvollisuus olisi antaa tulosidonnaisesta maksusta asiakkaalle kirjallinen lasku tarvittavine tietoineen sekä laskun yhteydessä oikaisuvaatimusohje on kannatettava.

11. 8 §. Maksuttomat sosiaalipalvelut/8 §. Avgiftsfria socialtjänster

Vastaajien määrä: 1

- Onko pykälässä huomioitu turvapaikanhakijoiden ja laittomasti maassa olevien maksuttomat terveysterveyst? Diabetesliittoon on tullut palautetta elämää välittömästi ja pysyvästi ylläpitävää lääkehoitoa (insuliini) tarvitseville terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista tilanteista. Kunnalla on tällä hetkellä mahdollisuus omalla päätöksellään myöntää näille ryhmille laajempia maksuttomia terveysterveyst. Maksuttomien erityispalveluiden kautta toteutetaan perustuslain 19 §:n 1 momentin mukainen henkilön välttämätön huolenpito ihmisarvoisen elämän.

Esitämme että maksuttomiin palveluihin lisättäisiin asiakkaan valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa koskevan lakiesityksen (HE 16/2018) ensivaiheen sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. Asiakasmaksuista saatava rahoitusosuus näissä palveluissa on niin pieni, että maksujen perinnästä aiheutuvaa ylimääräistä hallintoa on vaikea perustella. Näiden palvelujen maksuttomuudella madalletaan asiakkaiden kynnystä hakeutua terveysterveyst palvelujen piiriin ja vaikutetaan niitä kalliimpien erityispalvelujen tarpeeseen.

7. kohta

Esitämme perusteluteksteihin lisättäväksi, että kotiin vietävä mielenterveys ja -päihdehoito ja etänä annettava avohoito olisivat myös maksuttomia.

12. 9 §. Maksuttomat terveysterveyst/9 §. Avgiftsfria hälsotjänster

Vastaajien määrä: 1

- Onko pykälässä huomioitu turvapaikanhakijoiden ja laittomasti maassa olevien maksuttomat terveysterveyst? Diabetesliittoon on tullut palautetta elämää välittömästi ja pysyvästi ylläpitävää lääkehoitoa (insuliini) tarvitseville terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista tilanteista. Kunnalla on tällä hetkellä mahdollisuus omalla päätöksellään myöntää näille ryhmille laajempia maksuttomia terveysterveyst. Maksuttomien erityispalveluiden kautta toteutetaan perustuslain 19 §:n 1 momentin mukainen henkilön välttämätön huolenpito ihmisarvoisen elämän.

Esitämme että maksuttomiin palveluihin lisättäisiin asiakkaan valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa koskevan lakiesityksen (HE 16/2018) ensivaiheen sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. Asiakasmaksuista saatava rahoitusosuus näissä palveluissa on niin pieni, että maksujen perinnästä aiheutuvaa ylimääräistä hallintoa on vaikea perustella. Näiden palvelujen maksuttomuudella madalletaan asiakkaiden kynnystä hakeutua terveysterveyst palvelujen piiriin ja vaikutetaan niitä kalliimpien erityispalvelujen tarpeeseen.

5. kohta

Nykytilaa vastaava esitys pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarkoitettujen tarvikkeiden maksuttomuudesta on kannatettava.

Esitämme lisäksi, että apuvälinepalveluihin sisältyvät toimenpiteet, kuten sovitus, uusiminen ja huolto, olisivat maksuttomia ja että tämä kirjataan lain tasolle. Näin mahdollistettaisiin lain soveltamista tilanteessa, jossa säädetään asiakkaan vastuusta korvata vahingoittunut tai kadonnut apuväline.

11. kohta

Kannatamme ehdotusta laajentaa rokotuksien ja tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi annettavaan tutkimukseen ja hoitoon määrättyjen lääkkeiden maksuttomuus koskemaan myös henkilöitä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa.

14. kohta

Maksuttomia todistuksia ja lausuntoja koskeva esitys selkiyttää kansanterveyslakiin pohjautuvaa nykytilannetta. Lääkärin todistuksen tai -lausunnon, joka tarvitaan asiakkaan hoidon tai kuntoutuksen saamiseksi, sairausvakuutuslain 5 luvun nojalla lääkekorvauksen saamiseksi jne. tulee säilyä maksuttomana.

13. 10 §. Maksukatto/10 §. Avgiftstak

Vastaajien määrä: 1

- Paljon palveluita tarvitsevien kokonaismaksutaakka muodostuu asiakasmaksujen lisäksi matkakustannusten ja lääkkeiden omavastuuosuuksista. Vuonna 2018 näiden yhteenlaskettu vuosiomavastuun määrä on 1588,13 euroa. Suhteutettuna takuueläkkeeseen (775,27 euroa / kk) se on kohtuuton. Palvelut saattavat edelleenkin jäädä niitä paljon tarvitsevien ulottumattomiin korkeiden kustannusten vuoksi.

Pidämme esitettyä asiakasmaksujen maksukaton tasoa, 683 euroa kalenterivuodessa, liian korkeana. Työtä on jatkettava siten, että asiakasmaksujen matkakatto, matkakatto ja lääkekatto yhdistetään yhdeksi maksukatoksi. Kannatamme SOSTE ry:n esitystä sen suuruudesta: korkeintaan 775 euroa, mikä vastaisi yhden kuukauden takuueläkkeen tasoa.

Ehdotuksemme mukaan erilliset maksukatot säilyisivät ja niitä seurattaisiin. Kunkin erillisen maksukaton täytyessä asiakas ei maksaisi kyseistä palvelu-, matka- tai lääkekohtaista maksua. Kun palveluista, matkoista ja lääkkeistä perityt maksut ylittävät maksukaton (775 €), ne olisivat tämän jälkeen maksuttomia. Yhdistetyn maksukaton tulee olla tasoltaan riittävän alhainen, jotta se tosiasiallisesti kohtuullistaisi pitkäaikaissairaudesta ja runsaasta palvelujen käytöstä aiheutuneita kustannuksia. Diabetes on hyvä esimerkki parantumattomasta pitkäaikaissairaudesta, johon rakenteellisesti liittyy matka-, asiakasmaksu- ja lääkekustannuksia vuosi toisensa jälkeen.

14. 11 §. Maksukattoa kerryttävät palvelut/11 §. De tjänster som räknas in i avgiftstaket

Vastaajien määrä: 1

- Soveltamisalaa on laajennettu myönteisellä tavalla ottaen siten huomioon eron satunnaisesti palveluita tarvitsevan ja niitä pitkäaikaisesti sairauden tai vamman perusteella tarvitsevien välillä.

Toimeentulotuella maksettujen asiakasmaksujen sisällyttäminen maksukattoon on asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun, toimeentulokiriippuvuuden vähentämisen ja hallinnollisen työn keventämisen kannalta perusteltua.

2 luku. Maksuttomat palvelut/2 kap. Avgiftsfria tjänster

15. 12 §. Maksujen seuranta/12 §. Uppföljning av avgifter

Vastaajien määrä: 1

- Maksujen seurannan siirtäminen asiakkaalta maakunnalle sekä maakunnan velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle maksukaton täyttymisestä ovat kannatettavia esityksiä. Nykyinen järjestelmä on etenkin asiakkaan mutta myös hallinnon kannalta raskas: asiakkaan tulisi itse seurata maksukaton täyttymistä, säilytettävä alkuperäiset maksukuitit ja haettava maksuvapautta erillisellä hakemuksella. Lakiehdotus parantaisi asiakkaiden asemaa ja vähentäisi hallinnollista työtä.

16. 13 §. Sosiaali- ja terveystieteiden avosairaanhoidon/13 §. Öppensjukvård vid social- och hälsocentral

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä etäpalvelut rinnastetaan vastaanotto- ja hoitokäynteihin (13 §:n lisäksi 19-23 § ja 35 §). Etäpalvelujen hinnoittelun tulee olla esitettyä alhaisempi. Jos etäpalveluna toteutettavan palvelun hinta on sama kuin lääkärin vastaanottokäynnin tai kotipalvelun, se ei kannusta asiakkaita käyttämään etäpalveluja ja maakuntia ottamaan käyttöön teknologiaa hyödyntäviä palvelumuotoja. Etäpalvelusta ei saa myöskään aiheutua asiakkaalle ylimääräisiä kustannuksia, joihin on kiinnitetty huomiota 21 §:n kotipalvelujen perusteluissa. Maakunnilla tulee olla mahdollisuus periä etä- palvelusta vastaanotto- ja hoitokäyntejä alhaisempia maksuja etäpalvelun käytön edistämiseksi.

Vastustamme esitystä, jonka mukaan sosiaali- ja terveystieteiden avosairaanhoidosta perittäisiin maksuja ja käyntimaksujen ja vuosimaksun enimmäisrajoista luovuttaisiin. Ehdotuksen mukaan maksu olisi lääkärin vastaanotosta kiireettömässä hoidossa enintään 20,60 euroa käynniltä ja maksua voitaisiin periä jokaiselta käynniltä maksukaton (683 €) täyttymiseen asti. Sairaanhoidajan vastaanotosta saisi periä 11,40 euroa käynniltä.

Näiden toimien arvioidaan avosairaanhoidon maksutuottoja jopa noin 69 %. Tämä lasku siirtyy pääosin pitkäaikaissairaiden ja pienituloisten maksettavaksi. Päätös heikentäisi merkittävästi palvelujen saatavuutta paljon sairastavilla ja kasvattaisi edelleen sitä joukkoa, joka jättää palvelut kokonaan hankkimatta. Sairauksista aiheutuneet kustannukset voivat nousta moninkertaisiksi, jos ihmiset jättävät korkeiden maksujen vuoksi hakematta apua sosiaali- ja terveysasioissa. THL:n sote-uudistuksen ennakoarvioinnissa asiakasmaksujen korottamisen ja omavastuun lisäämisen pelätään vaarantavan riittävien ja yhdenvertaisten palvelujen toteutumisen ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen.

Asiakasmaksujen korotukset, samalla kun lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuuosuus on nostettu ja sosiaaliturvaetuksien taso on heikennetty, kasvattaisivat entisestäänkin hyvinvointi- ja terveyseroja. Maksujen tiedetään johtavan paitsi toimeentulotukeen turvautumiseen myös velkaantumiseen ja ulosottoon.

Esitämme edelleen, että maksuttomiin palveluihin lukeutuisivat maakuntien sosiaali- ja terveystieteiden avosairaanhoidossa tuotetut ensimmäisen vaiheen sote-huollon suoran valinnan palvelut. Maksuttomiin palveluihin lukeutuisivat myös etäpalveluna tuotetut palvelut. Asiakasmaksuista luopumisella voidaan varmistaa pienituloisten taloudellisen selviytymisen ja tarpeenmukaisten palvelujen saanti. Tällainen päätös vähentäisi asiakasmaksujen perimättä jättämisestä ja alentamisesta aiheutuvaa hallinnollista työtä. Asiakasmaksuista saatava rahoitusosuus on pieni suhteessa maksujen perinnästä aiheutuviin hallinnollisiin Helsinki päätti vuonna 2013 luopua terveystieteiden avosairaanhoidon maksuista. Maksuista luopuminen ei johtanut tarpeettomaan palveluiden käyttöön. Maksuista luopuminen kaventaisi hyvinvointi- ja terveyseroja ja toisi pitkällä aikavälillä säästöjä raskaampien ja kalliimpien palvelujen käytön vähentyessä.

Ehdotus lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäyntien enimmäismaksurajojen poistosta kasvattaisi merkittävästi paljon sairastavien, ikäihmisten ja pienituloisten asiakasmaksuja. Paljon sairastavilla maksut moninkertaisuisivat: esimerkiksi 10 yleislääkärikäyntiä vuodessa aiheuttaisi asiakkaalle jopa viisinkertaiset asiakasmaksut (206,60 €) nykytasoon verrattuna (41,20–61,80 €). Diabeteksen lisäsairaudet voivat aiheuttaa tätä suurempiakin asiakaskohtaisia käyntimääriä.

Nykyinen maksukatto (683 €) ei anna riittävää turvaa pienituloisille. Mikäli vastaanottokäyntien enimmäismaksurajoista harkittaisiin luovuttavan, tulisi ensin tehdä asiakkaita koskevia vaikutusarvioita siitä, kuinka suurella osalla väestöstä maksut nousevat ja missä väestöryhmissä.

Diabeteshoitaja on keskeinen ammattihenkilö diabeetikon hoidon seurannassa ja ohjauksessa.

Esitämme syvän huolemme siitä, että sairaanhoitajan vastaanotosta voisi periä jatkossa maksun. Maksuttomiin palveluihin (9 §) on kirjattu nykyinsäädännön tapaan rajatusti terveydenhuoltolain 13 §:ssä säädetty terveysneuvonta ja terveystarkastukset, 14 §:ssä säädetty seulonnat, 15 §:ssä säädetty neuvolapalvelut, 16 §:ssä säädetty kouluterveydenhuolto, 17 §:ssä säädetty opiskeluterveydenhuolto, 19 §:n 1 kohdassa säädetty merenkulkijoiden terveydenhuoltopalvelut ja 27 §:ssä säädetty mielenterveystyö.

Esitämme ettei hoitajien vastaanotosta tule periä maksuja. Suurimmat diabeteksen hoidon yhteiskunnallisista kustannuksista johtuvat lisäsairauksista, joille puutteellinen hoito altistava tekijä. Tampereen yliopiston ja Diabetesliiton toteuttamassa Diabeteksen kustannukset Suomessa 2002–2011 -tutkimuksessa vuonna 2011 Neljäsosa (832 miljoonaa euroa) diabeteksen aiheuttamista kustannuksista aiheutuu sairaanhoidon kustannuksista ja kolme neljäsosaa (2 552 miljoonaa euroa) aiheutuu tuottavuuskustannuksista.

Maksu etäpalveluna tuotetusta kiireellisestä terveydenhuollosta on kohtuuttoman korkea (41,20 €). Lain luonnoksesta ei ilmene, minkälaista kiireellistä hoitoa voidaan toteuttaa etäpalveluna, joka edellyttää päivystysluonteista apua, neuvoa ja ohjeistusta, mutta ei edellytä hätäensiavun kutsumista. Pykälä edellyttää epäselvyytensä vuoksi uudelleen arviointia.

17. 14 §. Sairaalan poliklinikkakäynti/14 §. Besök på sjukhuspoliklinik

Vastaajien määrä: 1

- Sairaalan poliklinikkakäyntimaksu säilyisi ennallaan eli asiakkaalta saisi periä nykyiseen tapaan enintään 41,20 euroa käynniltä. Poliklinikkamaksu on liian korkea. Lisäksi se on kasvanut vuoden 2015 jälkeen 41 prosenttia (vuonna 2015 29,30 €).

18. 15 §. Avosairaanhoitoon ja poliklinikkakäyntiin liittyvät tutkimukset/15 §. Undersökningar inom öppen sjukvård och vid poliklinikbesök

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme erittäin tärkeänä, että avosairaanhoitoon ja poliklinikkakäyntiin liittyvät tutkimukset sisältyvät käynnistä perittävään asiakasmaksuun. Perusteluissa on tuotu esille, että asiakasmaksu voidaan periä silloin, kun tutkimus tai näytteenotto ei ole välittömästi osa avosairanhoidon käyntiä, poliklinikkakäyntiä tai näiden etäpalvelua.

Voidaanko esimerkiksi lääkityksen vaikutusten seuraamiseksi otettavat verikokeet, jalkojen tutkimus tai hoito tai silmänpohjien kuvaus tulkita tämän mukaan maksullisiksi, jos ne toteutetaan lääkärin vuosittaisen kontrollikäynnillä tehdyn suunnitelman mukaisesti esimerkiksi kolmen kuukauden välein seuraavan kahden kuukauden aikana? Välittömästi ilmaisu tulee perusteluissa määrittää tarkemmin. On myös selvennettävä, tarkoitetaanko tässä tutkimuksia, joita tehdään käyntiä edeltävästi ja joiden tulokset ovat käynnillä välttämättömiä tietoja.

3 luku. Maksukatto/3 kap. Avgiftstak

19. 16 §. Päiväkirurginen toimenpide/16 §. Dagkirurgiskt ingrepp

Ei vastauksia.

20. 17 §. Suun terveydenhuolto/17 §. Mun- och tandvård

Ei vastauksia.

21. 18 §. Erikoissairaanhoidon hoitotoimenpiteet suunhoidon yksikössä/18 §. Vårdåtgärder inom den specialiserade sjukvården vid mun- och tandvårdsenheter

Ei vastauksia.

22. 19 §. Terapia/19 §. Terapi

Vastaajien määrä: 1

- Maksuttomien terapiapalvelujen listaukseen tulee lisätä kuntoutusohjaus (9 § kohta 4). Lisäsairauksien vammauttamat diabeetikot saavat kuntoutusohjausta mm. vammaispalvelulain (8 §) perusteella tai osana terveydenhuoltolain (29 §) mukaisia lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja.

Laissa on esitetty, että etäpalveluista voitaisiin periä vastaava maksu kuin perinteisestä käynnistä. Perusteluissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta terapiasta olisi kuitenkin perusteltua periä jonkin verran käyntiasiointiin perustuvaa palvelua alempi maksu, jotta asiakkaiden kynnys etäpalvelun käyttöön olisi matalampi. Esitämme että kaikki etäpalvelumaksut tulisi lähtökohtaisesti määritellä lakiin pienemmiksi, esimerkiksi ”korkeintaan puolet lain määrittelemästä käyntihinnasta”.

23. 20 §. Sarjassa annettava hoito/20 §. Vård i serie

Vastaajien määrä: 1

- Nykyisen asiakasmaksuasetuksen mukaan sarjassa annettavasta hoidosta voidaan periä enintään 45 hoitokerralta kalenterivuodessa. Esityksessä asiakkaat maksaisivat sarjahoidoista (11,40 €/kerta) maksukattoon asti. Mikäli hoitokertojen määrä ylittää maksukattorajan, tarkoittaa tämä 170 euron lisäkustannuksia asiakkaalle nykytilanteeseen verrattuna.

Laissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta sarjahoidosta voitaisiin periä vastaava maksu kuin perinteisestä käynnistä. Perusteluissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta sarjahoidosta olisi kuitenkin perusteltua periä jonkin verran käyntiasiointiin perustuvaa palvelua alempi maksu, jotta asiakkaiden kynnys etäpalvelun käyttöön olisi matalampi. Esitämme että etäpalvelumaksut tulisi lähtökohtaisesti määritellä lakiin pienemmiksi, esimerkiksi ”korkeintaan puolet lain määrittelemästä käyntihinnasta”.

4 luku. Tasasuuruiset maksut/4 kap. Jämnstora avgifter

24. 21 §. Tilapäinen kotipalvelu/21 §. Tillfällig hemservice

Vastaajien määrä: 1

- Laissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotipalvelusta voitaisiin periä vastaava maksu kuin perinteisestä kotikäynnistä. Perusteluissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotipalvelusta olisi kuitenkin perusteltua periä jonkin verran perinteisellä tavalla annettua palvelua alempi maksu, jotta asiakkaiden kynnys etäpalvelun käyttöön olisi matalampi. Lakiluonnoksen mukaan kotipalvelun käyntihinta olisi 12 euroa, jos käynti kestää enintään kaksi tuntia. Etäpalveluasointi kestää keskimäärin noin 15 minuuttia, jolloin 12 euron suoritehintaa on suhteettoman korkea.

Etäpalvelut toimivat hyvin kotipalvelukäyntejä täydentävänä palvelumuotona, jolloin niiden hinnoittelua tulisi tarkastella erikseen. Esitämme että laissa on otettava paremmin huomioon etäpalvelun luonne kotipalvelua täydentävänä palveluna. Etäpalvelumaksut tulisi lähtökohtaisesti määritellä lakiin pienemmiksi.

25. 22 §. Tilapäinen kotisairaanhoido/22 §. Tillfällig hemsjukvård

Vastaajien määrä: 1

- Laissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotisairaanhoidosta voitaisiin periä vastaava maksu kuin kotisairaanhoidon käynneistä. Perusteluissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotisairaanhoidosta olisi kuitenkin perusteltua periä jonkin verran perinteisellä tavalla annettua palvelua alempi maksu, jotta asiakkaiden kynnys etäpalvelun käyttöön olisi matalampi. Esitämme, että maksut tulisi lähtökohtaisesti määritellä lakiin pienemmiksi, esimerkiksi ”korkeintaan puolet lain määrittelemästä käyntihinnasta”. Lain perusteluissa tulisi avata tarkemmin, miten tilapäinen kotisairaanhoido lääkärin, hammaslääkärin tai muun henkilön suorittamana voidaan toteuttaa etäpalveluna.

26. 23 §. Tilapäinen kotisairaalahoido/23 §. Tillfällig hemsjukhusvård

Vastaajien määrä: 1

- Laissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotisairaalahoidosta voitaisiin periä vastaava maksu kuin kotisairaalahoidon kotikäynnistä. Perusteluissa on esitetty, että etäpalveluna annettavasta tilapäisestä kotisairaalahoidosta olisi kuitenkin perusteltua periä jonkin verran perinteisellä tavalla annettua palvelua alempi maksu, jotta asiakkaiden kynnys etäpalvelun käyttöön olisi matalampi. Esitämme, että maksut tulisi lähtökohtaisesti määritellä lakiin pienemmiksi, esimerkiksi ”korkeintaan puolet lain määrittelemästä käyntihinnasta”. Lain perusteluissa tulisi avata tarkemmin, miten tilapäinen kotisairaalahoido voidaan toteuttaa etäpalveluna.

27. 24 §. Lyhytaikainen perhehoito/24 §. Kortvarig familjevård

Ei vastauksia.

28. 25 §. Lyhytaikainen asumispalvelu/25 §. Kortvarig boendeservice

Ei vastauksia.

29. 26 §. Lyhytaikainen laitoshoido tai -palvelu/26 §. Kortvarig sluten vård eller kortvarig service på en institution

Vastaajien määrä: 1

- Kannatamme ehdotuksia, joiden mukaan lyhytaikaisesta laitoshoidosta ja -palvelusta peritty maksu kerryttäisi maksukattoa ja ne olisivat kokonaisuudessaan maksuttomia alle 18-vuotiaille.

30. 27 §. Osavuorokausihoito/27 §. Vård under en del av dygnet

Ei vastauksia.

31. 28 §. Asiakkaan siirtyminen palvelujen välillä/28 §. Förflyttning av kunden mellan tjänster

Ei vastauksia.

32. 29 §. Lääkinnällinen kuntoutus/29 §. Medicinsk rehabilitering

Ei vastauksia.

33. 30 §. Omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaan aikaiset palvelut/30 §. Tjänster när personer som vårdar en anhörig eller närstående är lediga

Ei vastauksia.

34. 31 §. Ensihoitopalvelu/31 §. Prehospital akutsjukvård

Ei vastauksia.

35. 32 §. Lääkärintodistus ja -lausunto/32 §. Läkarintyg och läkarutlåtande

Ei vastauksia.

36. 33 §. Käyttämättä ja peruuttamatta jätetty palvelu/33 §. Oanvända eller icke-avbokade tjänster

Vastaajien määrä: 1

- Katsomme, että laissa tulee säädellä tarkemmin hyväksyttävät syyt olla perimättä maksua käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä ajasta. Lain perusteluissa hyväksyttävänä syynä on mainittu esimerkiksi äkillinen sairastuminen tai tapaturma tai muu vastaava akuutti tilanne. Esitämme, että muuna vastaavana hyväksyttävänä syynä tulee hyväksyä myös pitkäkestoisen sairauden tai vamman pahenemisvaihe. Lisäksi heikko toimintakyky, vammaisuus tai käytössä olevan apuvälineen rikkoutuminen voivat eri tavoin rajoittaa mahdollisuutta hakeutua sovitulle vastaanotolle sovittuna ajankohtana.

Kannatamme ehdotusta, jonka mukaan palveluntuottajan varatessa ajan, asiakkaalle tulisi lähettää kutsu vastaanotolle riittävän ajoissa ja lisäksi asiakasta tulisi muistuttaa varatusta ajasta.

Ehdotamme lisäystä lain perusteluihin, että laskuun tulee liittää 6 §:n tietojen lisäksi tieto mahdollisuudesta antaa selvitys vastaanottoajan tai hoitopaikan käyttämättä ja peruuttamatta jättämiseen. Perusteluihin on kirjattu, että asiakkaalle voisi lähettää maksun käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä vastaanottoajasta kuulematta asiakasta, mutta asiakkaalle olisi annettava mahdollisuus selvittää käyttämättä ja peruttamatta jättämisen syy, jos asiakas olisi aloitteellisesti yhteydessä asian selvittämiseen liittyen. Esitämme, että asiakkaalla olisi oikeus antaa selvitys myös laskun lähettämisen jälkeen. Perusteluihin tulisi lisäksi kirjata, ettei palveluntuottaja ei saa edellyttää asiakasta toimittamaan sairaustodistuksen tms. syyn osoittamiseksi.

Miten etäpalvelun käyttämättä ja peruuttamatta jättämisen yhteydessä menetellään?

37. 34 §. Maksun periminen maksukyvyyn mukaan/34 §. Uttag av avgift enligt betalningsförmågan

Ei vastauksia.

38. 35 §. Kotona annettava palvelu/35 §. Service i hemmet

Vastaajien määrä: 1

- Kotona annettavista palveluista perittävien asiakasmaksujen tuloajaa tulee korottaa esitetystä 690 eurosta / kk EU:n määrittämälle köyhyysrajalle joka on 1190 euroa / kk.

Lain perusteluissa tulisi avata tarkemmin, mitä täysillä palvelutunneilla käytännössä tarkoitetaan. Katsomme, että palvelutuntien tulisi vastata todellista palveluun käytettyä aikaa.

39. 36 §. Kotona annettavasta palvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot/36 §. De inkomster som avgiften för service i hemmet utgår från

Vastaajien määrä: 1

- Tulona ei tule ottaa huomioon tuloverolain (1535/1992) 92§:ssä tarkoitettua elatustukea. Elatustuki on viimesijainen tukimuoto, jolla asiakkaan huollettavana olevan alaikäisen lapsen elatus turvataan.

Elatustukilain (580/2008) mukaan lapsella on oikeus elatustukeen, kun elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen; elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi tai kun elatusapu on vahvistettu maksettavaksi täysimääräistä elatustukea pienempänä elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi.

Nykyisen asiakasmaksulain sekä esityksen mukaan maksua voidaan pienentää tai se voidaan jättää perimättä, mikäli se vaarantaa asiakkaan elatusvelvollisuuden. On ymmärrettävä, että sekä asiakas että lapsen toinen vanhempi molemmat ovat elatusvelvollisia. Esitys tulee yhdenmukaistaa 37§:n kanssa, jossa elatustukea ei huomioida tulona.

Emme pidä hyväksyttävänä, että opintoraha, aikuisopintoraha ja aikuiskoulutustuki sekä lastenkotihoidon tuki huomioitaisiin jatkossa tuloina kaikissa maksuissa. Muutoksen myötä opiskelevien ja kotihoidon tukea saavien lapsiperheiden kotipalvelumaksut nousisivat.

40. 37 §. Pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen ja pitkäaikainen laitoshoido/37 §. Långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig sluten vård

Vastaajien määrä: 1

- Viittaamme SOSTE ry:n antamaan näkemykseen ja kannatamme sitä.

41. 38 §. Pitkääikaisesta tehostetusta palveluasumisesta ja pitkääikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot/38 §. De inkomster som avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg eller långvarig sluten vård utgår från

Ei vastauksia.

42. 39 §. Pitkääikainen perhehoito/39 §. Långvarig familjevård

Ei vastauksia.

43. 40 §. Laskennallinen metsätulo/40 §. Kalkylerad inkomst av skog

Ei vastauksia.

44. 41 §. Tuloista tehtävät vähennykset/41 §. Avdrag från inkomsterna

Vastaajien määrä: 1

- Kannatamme ehdotusta, jossa yhdenmukaistettaisiin maksukyvyyn mukaan määräytyvien maksujen perusteena olevista tuloista tehtäviä vähennyksiä.

45. 42 §. Tuloista tehtävät vähennykset tehostetun palveluasumisen maksua määrättäessä/42 §.

Avdrag från inkomsterna vid fastställande av avgift för serviceboende med heldygnsomsorg

Ei vastauksia.

46. 43 §. Maksun määrääminen/43 §. Fastställande av avgift

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan maksut voidaan periä takautuvasti asiakkaan tai hänen edustajansa virheellisten tietojen vuoksi enintään vuoden ajalta. Maksujen perimisessä tulee kuitenkin tarkastella asiakkaan kokonaistilannetta ja toimeentulon edellytyksiä etenkin silloin, jos periminen vaarantaa asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon edellytyksiä (5 §).

5 luku. Maksukyvyyn mukaan määräytyvät maksut/5 kap. Avgifter som fastställs enligt betalningsförmågan

47. 44 §. Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut/44 §. Stödtjänster och boendeservicerelaterade tjänster

Ei vastauksia.

48. 45 §. Avopalveluun tai -hoitoon liittyvä ylläpito/45 §. Uppehålle i samband med sociala insatser eller öppen vård

Ei vastauksia.

49. 46 §. Vammaisuuden perusteella järjestettäviin erityispalveluihin liittyvä ylläpito/46 §. Uppehålle i samband med särskild service med anledning av funktionshinder

Ei vastauksia.

50. 47 §. Lastensuojelu/47 §. Barnskydd

Ei vastauksia.

51. 48 §. Vammaisen lapsen asuminen muualla kuin oman perheen kanssa/48 §. Boende för barn med funktionsnedsättning någon annanstans än med den egna familjen

Ei vastauksia.

52. 49 §. Kuljetuspalvelut/49 §. Färdtjänst

Ei vastauksia.

53. 50 §. Yksityislääkärin läheteellä tehtävät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset/50 §. Laboratorieundersökningar och bilddiagnostik som utförs efter remiss från privatläkare

Ei vastauksia.

54. 51 §. Palvelun keskeytys/51 §. Avbrott i tjänsten

Ei vastauksia.

55. 52 §. Vahingoittunut, hävinnyt tai palauttamatta jätetty apuväline/52 §. Ett skadat, försvunnet eller icke-återlämnat hjälpmedel

Vastaajien määrä: 1

- Säännös ei takaa asiakkaalle riittävää oikeussuojaa. Siitä puuttuvat esimerkiksi asiakkaan oikeus tulla kuulluksi. Lakipykälää tulee korjata siten, että asiakkaan ilmeinen huolimattomuus ei ole itsenäinen oikeusperusta kohdentaa kustannuksia asiakkaan maksettavaksi. Pykälään tulee lisätä sana ja seuraavasti: ”apuväline on vahingoittunut tai hävinnyt asiakkaan käyttöohjeiden vastaisen käsittelyn ja ilmeisen huolimattomuuden vuoksi (...)”.

56. 53 §. Henkilö jolla ei ole Suomessa kotikuntaa/53 §. En person utan hemkommun i Finland

Vastaajien määrä: 1

- Kannattamme ehdotusta laajentaa rokotusten sekä kiireellisestä yleisvaarallisesta taudista tai raskaana olevan HIV-positiivisen henkilön tutkimuksen, hoidon ja hoitoon määrättyjen lääkkeiden maksuttomuus koskemaan myös henkilöitä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa.

Laittomasti Suomessa oleskelevien tilanne vaatii selkiyttämistä. Järjestelmän tulisi vähintäänkin turvata kaikille kiireellisen hoidon lisäksi naisille raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan edellyttämät terveyspalvelut sekä perhesuunnitteluun liittyvät palvelut sekä kaikille lapsille vastaavat palvelut kuin niillä lapsilla, joilla on kotikunta Suomessa. Se vaatisi lainsäädännön muuttamista siten, että maakunnille/kunnille säädettäisiin velvoite järjestää nämä palvelut ja asiakasmaksulaissa paperittomat rinnastettaisiin henkilöihin, joilla on kotikunta Suomessa ja asiakasmaksut määrättäisiin samoin periaattein kuin kuntien asukkailla.

57. 54 §. Tulon, korvauksen ja saamisen periminen maakunnalle/54 §. Uttagande av inkomst, ersättning eller fordring till landskapet

Ei vastauksia.

58. 55 §. Viivästyskorke/55 §. Dröjsmålsränta

Vastaajien määrä: 1

- Lain perusteluissa oleva kohta, jonka mukaan ”maakunta voi perintälain mukaan siirtää asiakasmaksusaatavansa toimeksisaajan, esimerkiksi perimistoimiston, perittäväksi” on ristiriidassa 56 §:n (maksujen ulosotto) sääntelyn kanssa, jossa puolestaan viitataan verotäytäntöönpanolain 5 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan perintätoiminnan harjoittaja ei saa esiintyä velkojan toimeksiannosta hakijana tai asiamiehenä julkisen saatavan ulosotossa. Laissa ja lain perusteluissa on vahvemmin korostettava sitä, ettei noudatettava asiakasmaksujen perimistapa saa johtaa lain 1 §:n tarkoituksen ja perustuslain 19 §:n 3 momentin vastaiseen tilanteeseen eli sosiaali- ja terveyspalvelumaksujen kasvamiseen niin suuriksi, että ne siirtäisivät palvelut niitä tarvitsevien ulottumattomiin.

6 luku. Muut maksut/6 kap. Övriga avgifter

59. 56 §. Maksujen ulosotto/56 §. Utsökning av avgifter

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien tulee varmistaa, etteivät maksut johda automaattisesti ulosottoon, vaan asiakkaan kanssa tulee tehdä henkilökohtaiset maksusuunnitelmat, jättää maksut perimättä tai kohtuullistaa niitä tai ohjata asiakkaat hakemaan toimeentulotukea.

Laskutusta hoitavat usein yksityiset yritykset ja perintään joutuneita laskuja siirretään perintätoimistoille, jotka ovat usein suuria kansainvälisiä yrityksiä. Kannattamme SOSTE ry:n esitystä siitä, että maakuntiin on luotava maakunnallisesti keskitetyt laskutus- ja perintätoimistot ja niiden toimintatapoja tulisi selkiyttää. Lisäksi lakiin on kirjattava esitystä velvoittavammin verotäytäntöönpanolain 5 §:n 2 momentista ilmi käyvä perimistapa, jonka mukaan perintätoiminnan harjoittaja tai muu toimeksisaaja ei saa esiintyä velkojan toimeksiannosta hakijana tai asiamiehenä julkisen saatavan ulosotossa.

60. 57 §. Maksun palautus ja kuittaus/57 §. Återbetalning och kvittning av avgift

Ei vastauksia.

61. 58 §. Indeksitarkistukset/58 §. Indexjusteringar

Ei vastauksia.

62. 59 §. Muutoksenhaku/59 §. Ändringssökande/60 §. Uppföljningstjänst för tjänsteproduktionen

Ei vastauksia.

63. 60 §. Palvelutuotannon seuranta palvelu/60 §. Uppföljningstjänst för tjänsteproduktionen

Ei vastauksia.

64. 61 §. Maakunnan tiedonsaantioikeus//61 §. Landskapets rätt till information

Ei vastauksia.

65. 62 §. Voimaantulo/62 §. Ikraftträdande

Ei vastauksia.

66. 63 §. Kumottava laki/63 §. Lag som upphävs

Ei vastauksia.

67. 64 §. Siirtymäsäännökset/64 §. Övergångsbestämmelser

Ei vastauksia.

7 luku. Erinäiset säännökset/7 kap. Särskilda bestämmelser

8 luku. Voimaantulo/8 kap. Ikraftträdande